

ИНДО-ЕВРОПСКИ ХИДРОНИМСКИ ОСНОВИ ВО МИКЕНСКИОТ ГРЧКИ ДИЈАЛЕКТ

Кратка содржина

Во микенскиот грчки дијалект познат од натписите на плочки и вази пишувани со Линеарното Б писмо, се среќаваат хидронимски основи: **ab-* ‘вода, река’, **H₂epo-* ‘вода, ток’, **H₂ek^wo-* ‘вода’ и **wed-* ‘влажно место, вода’ како наследство од еден општ индо-европски јазик. Предложената етимологија за грчкиот хидроним ‘*Ἀσωπός* дека потекнува од и.-е. корен **H₂epo-* ‘вода, ток’, врз основа на микенските сведоштва од Кнос(*KN*) во кои се јавува со лабиовеларен призвук *-qi-* (= *-q^wi-*): *a-so-qi-jo* / *Āsōq^wios* /: гр. ‘*Ἀσώπιος* (м. лично име ‘Црно Речанин’) од топонимот ‘*Ἀσωπός*, истата мора да се ревидира и да се доведе во врска со и.-е. корен **H₂ek^wo-* ‘вода, река’ од **āso-* **H₂k^wo-* < и.-е. **ḡsyo-* **H₂ek^wo-*, во значење **ḡsyo-H₂ek^wo-* ‘Црна Река’. За микенската форма *wi-du-ru-ta* / *Widurutas* /: гр. *Ἰδυρύτας ~ *Ἰδυρίτης*, авторот смета дека е добиена по пат на секундарна дисимилација на вокалите *-u- u-* во *-u- i-* од и.е. корен **wedu-* ‘вода, живот’, (cf. *Widuro* / *Widuros* / ~ *Ἰδυρος*).

Клучни зборови: МИКЕНСКИ ГРЧКИ, ХИДРОНИМИ, ТОПОНИМИ, ЕПОНИМИ.

УВОД

Како наследство на еден општ индо-европски јазик, кој се зборувал на европските простори преку Мала Азија сè до Индија, одделни истражувачи, најчесто се повикуваат на сознанијата добиени од етимолошките анализи и согледувања на одделни хидронимски основи, запазени или запишани во јазиците кои се зборувале на тој простор¹.

Предмет на нашата анализа се хидронимските основи **ab-* ‘вода, река’, **H₂ep-* ‘вода, ток’, **H₂ek^wa-* ‘вода’ и **wed-* ‘влажно место, вода’².

¹ A. Valde-J. Pokorny, *Verg. W. d.idger. S.*,34 ; J. Pokorny, *IEW*,51; J. B. Hofman, *Et. W. dGr.*, s.v. *εὐρύτος* H. Frisk, *GEW*, s.v. *Μέτ- αλα*; P. Chantraine, *DELG*, s.v. *Μέτ- αλα* ; V. I. Georgiev, *Introduction*, стр.163; П. Хр. Илиевски, *Балканолошки Лингвистички студии*, стр. 437-525.

² A. Valde-J. Pokorny, *Verg. W. d.idger. S.*,34 ; J. Pokorny, *IEW*,9,51, 78; J. B. Hofman, *Et. W. dGr.*, s.v. *εὐρύτος*, *ἴδιος* H. Frisk, *GEW*, s.v. *Μέτ- αλα*; P. Chantraine, *DELG*, s.v. *Μέτ- αλα*;

За застапеноста на и.-е. корени $*H_2ek^w$ - ‘вода’ и $*H_2ep$ - ‘вода, ток’, во повеќе обиди и во повеќе свои студии и статии има пишувано академик проф. д-р Петар Хр. Илиевски³. Во своите продлабочени јазични анализи тој фрла нова светлина за застапеноста на и.-е. корени $*H_2ek^w$ - ‘вода’ и $*H_2ep$ - ‘вода, ток’, врз јазичната сфера на јазиците кои се зборувале на Балканскиот Полуостров од микенско време па се до наши дни. Така, на почвата на Македонија, проф. П. Хр. Илиевски, открива една низа хидронимски основи од и.-е. корен $*H_2ep$ - ‘вода, ток’, како на пример, *Опеница* и *Опаа*, *Упија*, *Опила*, а во античко-македонскиот тоа е хидронимот *Apilas*.⁴

И.-е. корен $*ab$ - ‘вода, река’⁵.

Во келтскиот и латинскиот јазик се претполага дека од и.-е. корен $*ab$ - ‘вода, река’ латинската форма *amnis* ‘река, ток’ од $*a(m)bh-ni-s$ од постарата $*apnis$,⁶ cf., гал. брит. *Abona*. Кон овие форми се придодава и реката на островот Крит Ἰνδικός за која се претполага дека е добиена од $*ab-n-is-yo$.⁷

И.-е. корен $*H_2ek^w a$ - ‘вода’⁸.

Од етимолошките речници на и.-е. јазик произлегува дека ова хидронимска основа $*H_2ek^w a$ - ‘вода’ се јавува: во лат. *aqua*, гот. *aha*, герм. *aha*, *Ache*, *-ouwa*, *-awa*, во *Scandin-avia*, англ. *īg*, *island*, хетт. *akwanzi*, лув. *ahw*, плаик. *aku*-, рус. *Oka*. Сепак, поради литв. форма *Ašvā* и стинд. *āçvavant*- (RV. X 97, 7 *wässerig*) има истражувачи кои сметаат дека станува збор и за еден и.-е. корен $*ak^w a$ ‘вода’, (cf. Trautmann, *Bsl. Wb.* 72) со палатален призвук⁹, на што упатува *açvaratha* за индиското име на реката Ἰνδός .

³ П. Хр. Илиевски, Податоци за Балканската ономастика од најстарите грчки писмени извори (Придонес на микенските текстови кон интерпретацијата на имиња од и.-е. основа $*ar$ -), Sarajevo, ANUBiH, 70(1985), 157-164; Остатоци од претсловенската топонимија во Македонија.; Интерпретација на неколку претсловенски топоними во Охридско, --: *Балканлошки лингвистички студии*, стр.437-525.

⁴ П. Хр. Илиевски, *Балканолошки Лингвистички студии*, стр. 437 ss.

⁵ J. Pokorny, *I.E.W.* 1 смета дека во и.-е. јазик постоел еден одвоен и.-е. корен $*ab$ - ‘вода, река, ток’. Наспроти него A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, смета дека станува збор за и.-е. корен $*ar$ -, а во поново време има истражувачи кои сметаат дека станува збор за и.-е. корен $*wer$ -, ‘вода, ток’.

⁶ Ernout A. – Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire de la mots*. Paris 1967, 28 ss; A. Walde-Hofmann, *Lat. Etym. Wb.*, 40s; V. I. Georgiev, *Introduction*, стр. 97,184, 342, cf., A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*.

⁷ V. I. Georgiev, *Introduction*, стр.342. Во поново време се настојува да се докаже дека и.-е. корен $*ab$ -, всушност претставува само една дијалектна варијанта од и.-е. $*ar$ - ‘вода, ток’.

⁸ J. Pokorny, *I.E.W.* 51 упатува на една аблаутна степен на и.-е. корен $*ak^w a$ кој можел да се јави и како $*ak^w a$, односно $*ek^w$ -, cf. A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.* 34–35.

⁹ A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, 34.

Во грчкиот јазик од класичната епоха, и.-е. корен **H₂ek^wa-* ‘вода’, се смета дека не е документиран. Сепак, одделни истражувачи на предгрчкиот јазичен супстрат настојуваа да докажат дека истиот е запазен во епонимот Ἰν-αχος, при што Ἰν-αχος е од и.-е. **isn-ak^wo-* односно -αχος го доведуваат во врска со и.-е. корен **H₂ek^wa-* ‘вода’¹⁰.

И.-е. корен **H₂ep-* ‘вода, река’¹¹

Изведени формите во стинд. *ap* ‘вода’, но со една контракција која произлегува од редукцијата на вокалите [-i] и [-u], ако се тие префиксални образувања ги имаме формите со долги вокали [ī] и [ū], cf., *pratīpa* ‘gegen den Strom gerichten’, *nīpa-* ‘tiefliegenden’, *dvīpa* ‘Insel, Sandbank im Flusse’, *antarīpa* ‘Insel’, *anīpa* ‘am Wasser gelegen’¹².

Во грчкиот јазик од и.-е. корен **H₂ep-* ‘вода, река’, со долга вокал [ā] е Ἐπία река на Пелопонез, Ἐπιδών во Аркадија и Ἐπιδαῶνος во Тесалија. Како втора составна компонента се јавува во Μεσσ-αλία, во Локрида Μεσσ-άπιοι, ἘΑν-αλος ‘безводен’, односно во Μέτ-αλα, а како резултат на контракција на вокалите -ο-а- > -ō- (= гр. ω), се смета дека се грчките форми Ἰνωπός (од ἰνώω и -απος) и Ἐσσωπός (ἄσιος ‘тиња (од морето), кал’ и -απος, ‘вода, река’, (cf. Fick, *BB* 22, 61, 62)¹³.

Натаму, овој и.-е. корен **H₂ep-* ‘вода, река’, е запазен во *Apulia* (Италија), и Ἄψος, *Apsus* во илирскиот, хет. *hap(a)*, палаик. *hapnas*, лув. *hapinni*, стпрус. *ape* ‘река’, *apus* ‘извор’, англ. *ofer*, герм. *Ufer*, авест. *afš*, тохар. *ap*, а во балто-словенскиот како резултат на редукцијата на вокалот [o], се јавуваат формите со вокал [u], cf., литв. *ūpe*, лет. *upe*.

Во предгрчкиот јазичен слој, поточно во пеласгискиот јазик, и.-е. корен **ap-* ‘вода, река’ преку познатата предгрчка аспирација **ap-* > **ap^h*, е пеласгискиот хидроним Γαρφαλία од γάρφα ‘black poplar’ и -αφ- < *ap^h*- < **ap-* ‘вода, река’¹⁴.

¹⁰ V. I. Georgiev, *Introduction to the History of the Indo-European Languages*, стр.154 Ἰν-αχος < и.-е. **isn-ak^wo-* ‘quick water’ и упатува на бугарскиот превод за Ἰν-αχος = *Vistritica*.

¹¹ A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, 46 се јавува и со долг вокал [ā], т.е., **āp-*; J. Pokorny, *IEW*, 51. Овде треба да се укаже и на тоа, дека овој и.-е. корен **ap-*, се доведува и со и.-е. корен **wer-*: **wor-*: **ur-* во значење ‘вода’, cf., J. Pokorny, *IEW*, 1149 :V. I. Georgiev, *Introduction*, 163 in *Die Altgriechisches Flussnamen*, Sofia 1958, str.33 ss.

¹² A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, 46.

¹³ A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, 46-47; J. Pokorny, *IEW*, 51; П. Хр. Илиевски, Податци за Балканската ономастика од најстарите грчки писмени извори (Придонес на микенските текстови кон интерпретацијата на имиња од и.-е. основа **ap-*), Sarajevo, ANUBiH, 70(1985), 157-164.

¹⁴ V. I. Georgiev, *Introduction*, стр. 342.

Анализа на хидронимските основи во микенскиот грчки

Да видиме како се застапени хидронимските основи во микенскиот грчки дијалект познат од плочките пишувани со Линеарното Б писмо.

И.-е. корен **ab-* ‘вода, река’

Кнос (KN)

И.-е. **ab-* ‘вода, река’, кој се среќава во предгрчкиот јазичен супстрат во формата гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\varsigma < *ab-n-is-yo-$, на плочките од Кнос се јавува во топонимот ***a-mi-ni-so*** / *Amnīsoi* /: гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\varsigma$, cf., ***a-mi-ni-so-de*** / *Amnison-de* /: гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\nu$ δε (ac. direct), ***a-mi-ni-si-jo*** / *Amnisoī* /: гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\iota$ (етникон adj. m. nom. pl.), ***a-mi-ni-si-ja*** / *Amnisai* /: гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\iota$ (етникон adj. f. nom. pl.)¹⁵.

Пил (PY)

Истиот предгрчки супстрат **ab-n-is-yo-* е запазен и на Пелопонес во Пил (PY) во топонимот ***a-mi-ni-so*** / *Amnīsoi* /: гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\varsigma$ ¹⁶. Зачудува фактот што оваа предгрчка хидронимска основа **ab-n-is-yo-* > гр. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\varsigma$, за која се сметаше дека е карактеристична само за островот Крит и неговиот топоним $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\varsigma$ врз основа на микенските сведоштва истата се јавува и на Пелопонес. Сето ова покажува дека во микенскиот период, и.-е. корен **ab-n-is-yo-* бил широко распространет како на островот Крит така и на Пелопонес и покрај мислењата на некои микенолози дека всушност тука станува збор за хомоними¹⁷.

И.-е. **H₂ep-* ‘вода, река’, како втора составна компонента е застапен во топонимот од Пил: ***me-sa-po*** / *Mess-apos* /: гр. Μέσσ-απος¹⁸, cf., Μεσσ-απία, Μεσσ-άπιος, потоа во формите ***me-ta-pa*** / *Met-apa* /: гр. Μέτ-απα (топоним), ***me-ta-pa-de*** / *Met-apan de* /: гр. Μέτ-απαν δε (ac. direct), но и во ***me-ta-pi-jo*** / *Met-apioi* /: гр. Μέτ-απιου (етникон m. род nom. pl.) од Μέτ-απίος¹⁹. Со аблаутна степен на долг вокал [ī], т.е., *-īp- од *-āp-²⁰, се јавува во формата εὔριπος,

¹⁵ Docs., 146, 310; Docs²., 530; J. Chadwick, *St. Myc. Brno*, 20; MGVI, s. v. $\hat{\text{A}}\mu\nu\acute{\sigma}\acute{o}\varsigma$; C. J. Ruijgh, *Études*, 174, 177; P. Chantraine, *DELG*, 318; V. Georgiev, *Lexique*, s. v.; P. Hr. Ilievski, *Acta II Coll. Aeg. Pr.*, 99; E. Risch, *MH* 22(1965), 193.

¹⁶ Docs., 146, 310; Docs²., 530.

¹⁷ A. P. Sainer, *SMEA* 17(1976), 32.

¹⁸ Docs., 148; Docs²., 560; A. P. Sainer, *SMEA* 17(1976), 45; П. Хр. Илиевски, *Балканолшки Лингвистички студии*, стр. 489 ss.

¹⁹ Docs., 148, 191, 348; Docs²., 561; MGVI, 1, 221; C. J. Ruijgh, *Études*, 82, 172; П. Хр. Илиевски, *Балкански Лингвистички студии*, стр. 489 ss; V. Georgiev, *Lexique*, s. v. Μέτ-απα; L. R. Palmer, *Interpretation*, 65, 434.

²⁰ Етимологијата е од J. В. Hofmann, *EWdGr* s.v. εὔριπος ‘теснец во морето’; Docs., 145, 148; Docs²., 547; MGVI, 195; L. R. Palmer, *Interpretation*, 68, 421; M. Lejeune, *Phonétique*, 181, 285; P. Chantraine, *DELG*, 386; H. Frisk, *GEW* III, 96; A. Morpurgo, *Acta Myc.*, II, 101.

и покрај ова солуција на мислење сме дека има простор и за едно сосема поинакво решение.

Имено, во грчкиот јазик, краткиот вокал V (V = a, e, i, o, u), ако се најде во позиција пред асимилираната група -so- која потекнува од -*syo-, т.е., *V-so- < *V-syo-, задолжително станува долг вокал V:-so-, спореди ги должините на вокалот, [ā] во πᾶσα од *πανσα < *pantya, [ī] во Ἰωνίος од *ab-n-is-yo-, Ἰλιός од *ilw-isyo-, речиси исто како и должината на вокалот [ū] во χρύσος од *χρυσ-у-ος и др²⁷.

Според тоа, може да се прифати дека долгиот вокал (Ā) во * Ἄσ- од Ἄσωπός е врска со ἄσιος ‘тиња (од морето), кал’, вед. *ásita* ‘dark, black’, лат. *ēnsis* од и.-е. *ḡsyo-²⁸, тогаш како втора негова составна компонента е хидронимската основа -απός од -*ak^wo-, па отаму имаме од и.-е. *ḡsyo- > *asyo- > *āso- и **H₂k^wo*-, т.е., **āso-ak^wo*- > Ἄσωπός по пат на контракција на вокалите [-o-a- > -ō- > гр. -ω-] во значење Ἄσωπός ‘Црна Река’.

Сето ова покажува дека процесот на асимилацијата на сибилантот [s] во контакт со полувокалот [y] и неговиот премина од [*syV] > sV, (V = a, i, u) се одиграл уште во предмикенската епоха.

И.-е. корен *wed- ‘влажно место, вода’²⁹

И.-е. корен *wed- ‘влажно место, вода’³⁰, како хетероклитична основа од -r/-n/- именки е застапена во *wod₂r- > *ud₂r- > гр. ὕδωρ, стслов. *вода*, рус. *вода*, англ. *water*, фриг. βεδυ стмакед. βεδυ, умбр. *utur*= ὕδωρ, лат. *unda*, литв. *vanduo*, санскр. *udan*, хетт. *watar*, ерм. *get₁ked*, тох. *war*, герм. *wazzar/ Wasser*.

Во грчкиот јазик од нултата степен од и.-е. корен *wed- ‘влажно место, вода’ како образувања од -r/-n/- се именки **wd₂r/ḡ-* > **ud₂r/ḡ-* > гр. ὕδωρ, ὕδατος од **udḡ-*, cf., ἄλος-ὕδνη, Καλύδνα, Καλύμνα, а како именка од es- основи е τὸ ὕδος ‘вода’³¹.

Во микенскиот грчки од овој и.-е. корен *wed- ‘влажно место, вода’ > **wd₂r/ḡ-* > **ud₂r/ḡ-* > гр. ὕδωρ, ги среќаваме формите:

²⁷ S. Sihler. *New Comparative Grammar of Greek and Latin*, 1995, str. 190 ss.: Michael Meier Brügger, *Gr. Sprachwissenschaft*, II, 101.

²⁸ J. Pokorny. *IEW*. 771 и.-е. **ḡsi-* ‘black’, cf., A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, 324 и.-е. **ḡsi-* > стинд. *asi-ta-hi* i *asi-kni* ‘schwarz’: J. B. Hofman, *EWdGr*.25; S. Sihler, *New Comparative Grammar of Greek and Latin*. 1995. str. 171.

²⁹ J. B. Hofman. *EWdGr*.382; A. Walde-J. Pokorny. *Ver. W.d.idg.S.*, 252-254; J. Pokorny, *IEW*, s.v. *wed-;

³⁰ A. Walde-J. Pokorny, *Ver. W.d.idg.S.*, 252-254; J. Pokorny. *IEW*, s.v. *wed-; P. Kretschmer, *Einleitung*. str., 225 упатува на заклучок дека фригијската форма βεδυ мора да потекнува од и.-е. корен **wed*o.

³¹ J. B. Hofman. *Et. W. dGr.*, 382; H. Frisk, H. Frisk, *GEW*, s.v. ὕδωρ; P. Chantraine, *DELG*, s.v. ὕδωρ.

Кнос (KN):

u-do/ ^hudōi/: гр. ὕδωρ (nom.sg)³², Како сложенка се јавува во етниконот од т. род во Кнос **a-ku-di-ri-jo** / *Agk^hudrios*/: гр. *[^]Αρχύδριος од топонимот *[^]Αρχύδρος.³³

Во Пил (PY):

u-do-ro/ ^hudroi/: гр. ὕδροι од ὕδρος или ὕδρον³⁴ но и во формата **u-do-no-o-i** / ^hudro-no^ho^his или ^hudromo^ho^his/: гр. *ὑδρονοηοιης или *ὑδρονοηοιης од *ud-*γ-* или *ud-*η-*, и гл. νοέω.³⁵, односно, во **a₂-ro[ ]u-do-pi** / ^halos-^hudo(t)phi или ^halos-^hudōgrphi/: ἄλος- ὑδó(τ)φι или ἄλος- ὑδωρφι, (instr. pl.)³⁶, од *ἄλοσῦδωρ, cf., 'Алоос- ὕδνη епитет на Тетис.

Кнос (KN)

Во микенскиот грчки од и.-е. корен *wedu-> *widu- 'вода', проширена со суфиксот -ro-, М. Ventris - J. Chadwick, *Docs*², 591, *Docs*, 427, сметаат дека е машкото личното име од Кнос **wi-du-ro/** *Widuros*/: Ἰδυρος, за кое сметаат дека има од хидронимско потекло.³⁷

Од овој и.-е. корен *wedu-ru-> *widu-ru- 'вода', проширен со суфиксот -tas-, сметаме дека може да се додаде и машкото лично име од Кнос **wi-du-ru-ta** кое стои во врска со името на волот **ai-wo-ro** / *aiwolos*/: αἰόλος 'брз ~ бел', т.е., **wi-du-ru-ta/ ai-wo-ro**.³⁸

Во микенското лично име **wi-du-ru-ta**, претполагаме дека потекнува од и.-е. корен *wedu-ru-> *widu-ru- 'вода', проширен со суфиксот * -tās (= гр. - τᾶς / - της), а како пандан на микенското лично име **wi-du-ru-ta** по наше согледување стои грчкото лично име Ἰδυρίτης.

За грчкото лично име Ἰδυρίτης сметаме дека е можно да се допушти дека води потекло од една постарата форма *Ἰδυρότας, добиена по пат на

³² *Docs*, 328, 411; *Docs*², 588; С. J. Ruijgh, *Études*, 68; *MGV* I, 252.

³³ *Docs*², 530; Предлогот потекнува од С. J. Ruijgh, *Études*, 148, 163, 174, заснован на аналогията со *[^]Αρχίαλος, Ἐνυδρος. V. Georgiev, *Suppl.* упатува на етникон од *[^]Αρχι- ἄλη, O. Landau, *MGPN*, 20, 156, 176 ова м. име го доведува во врска со κυδρός и Κυδρίων.

³⁴ *Docs*, 328, 411; *Docs*², 588; П. Хр. Илиевски, *Животот на Микенците*, 177, u-do-ro / ^hudroi/ 'садови за вода', но можеби и мерка за течност,

³⁵ *Docs*², 588; Н. Muhlestein, *MH22*(1965), 158 udr- или udn- и nes- во νεόμαι; С. J. Ruijgh, *Études*, *udn-; *MGV* II 174; A. Heubeck, *Acta Myc.*, II, 70 предлага *udrnohihi*; С. J. Ruijgh, *SMEA*, 20(1979), 84 ὕδονόηοις; P. Chantraine, *DELG*, 1153.

³⁶ *Docs*, 340 ἄλοσῦδνη епитет на Тетис; *Docs*², 340, 536; С. J. Ruijgh, *Études*, 307; P. Chantraine, *DELG*, 64, 1153; L. R. Palmer, *Interpretation*, 345, 410.

³⁷ Наспроти овие согледувања на авторите на *Docs*², една друга група микенолози се на мислење дека во личното име од Кнос **wi-du-ro** е во врска со / *Widulos*/: Ἰδύλος cf. V. Georgiev, *Suppl.*, С. Milani, *Aevum* 40(1966) 412 *[^]Ἰδύλος, додека P. Hr. Ilievski, *Acta Myc.* II, 274 упатува на *[^]F(ε)ιδύλος.

³⁸ J.-P. Olivier, *Cambridge Coll.*, 83; *Docs*², 591.

секундарна дисимилација на вокалите [-v- v- во -v- i-], (cf., мик. **e-re-u-ti-ja** / *Eleuthia* /: гр. Ἐλεῦθια < Ἐλεύθια: Ἐλείθια; **e-wi-ri-po** / *Ewīros* /: гр. *Ἐφρίπος ~ Εὔριπος, **e-wi-ri-pi-ja** / *Ewīriai* /: *Ἐφρίπαι ~ Εὔριπαι при што треба да се нагласи дека **euru-* > **uri-*; Εἰθύμαχος = Εὐθύμαχος; Κυνθικῶ = Κυνθικῶ: Μιτυλήνη = Μυτιλήνη; Ἰακυνθο-τρόφος = Ἰακυνθο-τρόφος и др.)³⁹.

Секундарното значење на и.-е. корен **wedu-* е ‘живот’, па оттаму **wi-du-ru-ta** / *Widurutās* /: гр. *Ἰδυρύτας ~ Ἰδυρίτης / **ai-wo-ro** / *aiwolos* /: αἰόλος ‘брз ~ бел’ = ‘Живко (го има, поседува волот) брз ~ бел’.

Заклучок

На плочките од Кнос (KN) и Пил (PY) предгрчката супстратна основа И.-е. **ab-* ‘вода, река’ > **ab-n-isyo-* > предгр. Ἄμνισός е застапена во топонимот **a-mi-ni-so** / *Amnisos* /: Ἄμνισός но и во етниконите само од Кнос (KN) **a-mi-ni-si-jo/-ja** од m. и f. род во Кнос (KN).

И.-е. **H₂ep-* ‘вода, река’, како втора составна компонента е застапен на плочките само од Пил (PY) и тоа: како топоним во **e-wi-ri-po** / *Ewīros* /: гр. *Ἐφρίπος ~ Εὔριπος, а како етникон е **e-wi-ri-pi-ja** / *Ewīriai* /: *Ἐφρίπαι ~ Εὔριπαι, потоа во топонимите: **me-sa-po** / *Mess-apos* /: Μέσσ-απος, Μεσσ-άπος, потоа во формите **me-ta-pa** / *Met-apa* /: гр. Μέτ-απα (топоним), **me-ta-pa-de** / *Met-apan de* /: гр. Μέτ-απαν δε (ас. direcc), но и во **me-ta-pi-jo** / *Met-apioi* /: гр. Μέτ-απιοι (етникон m. род nom. pl.) од Μέτ-απίος.

И.-е. корена **H₂ek^w-* ‘вода’ на плочките од Кнос (KN) е застапен во етниконот **a-so-qi-jo** / *Asōq^wios* /: Ἀσώπιος (Црно Речанин) како изведенка од топонимот Ἀσώπιος (Црна Река). На плочките од Пил (PY) имаме несигурно читање **a-so-qi**].

Од и.-е. корен **wedu-* ‘влажно место, вода’ > **widu-*, на плочките од Кнос (KN) се среќаваат машките лични имиња **wi-du-ro** / *Widuros* /: Ἰδυρος и **wi-du-ru-ta** / *Widurutās* /: гр. *Ἰδυρύτας ~ Ἰδυρίτης.

Од и.-е. корен **wed-* ‘влажно место, вода’ со неговата нулта степен **ud-*, истата на плочките од Кнос (KN) се јавува еднаш **u-do** / ^h*udōr* /: ὕδωρ (nom.sg) и можеби во сложенката **a-ku-di-ri-jo** / *Agk^hudrios* /: гр. *Ἀγχύδριος, додека во Пил (PY) истата е застапена во сложенката **u-do-no-o-i** / ^h*udro-no^hō^his*

³⁹ За секундарната дисимилација на вокалите -u-u- со премин во -u-i- особено во микенскиот грчки види кај М. Д. Петрушевски, ЖА X(1960),324 in ЖА XV(1965), 148, 202 но и кај Michael Meier Brügger, *Gr. Sprach.* II, str. 15; Brugmann K., *Griechische Grammatik*, 60ss.

или ^h*udorn*^h*or*^h*is*/: гр. *ὑδρονοηοιης или *ὑδρονοηοιης односно во *a₂-ro*[ ]*u-do-pi* / ^h*alos*-^h*udo(t)phi* или ^h*alos*-^h*udōrphi*/: ἄλος-ὑδó(τ)φι или ἄλος-ὑδωρφι,(instr. pl.).

Со други зборови, и.-е. хидронимски основи *H₂ep- ‘вода, река’, **H₂ek^w*- ‘вода’, *wed- ‘влажно место, вода’ на плочките од микенското Линеарно Б писмо не се рамномерно распоредени. Имено, на плочките од Пил основата *H₂ep- ‘вода, река’ е честа, додека во Кнос (KN) таа речиси отсуства, а на плочките од Пил (PY) не се среќава и.-е. корен **H₂ek^w*- ‘вода’ а кој е документиран во Кнос (KN). Исто така на плочките од Кнос(KN) според наши согледувања документирана е полната основа *wed- ‘влажно место, вода’ со превојот на вокалите [e > i] *wed- > *wid- во т. личните имиња: *wi-du-ro*/ *Widuros* / Ἰδυρος и *wi-du-ru-ta* / *Widurutās* / гр. *Ἰδυρύτας ~ Ἰδυρίτης.

(Рецензент: академик Витомир Митевски)

ЛИТЕРАТУРА

- A. Valde-J. Pokorny, *Verg. W. d. idger. S.*, = A. Valde-J. Pokorny, *Vergleichendes Wörterbuch des indogermanischen Sprachen*, I-III, Berlin 1927-1932.
- J. Pokorny, *IEW* = J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern 1949-1959.
- J. B. Hofman, *Et. W. dGr.*, J. B. Hofman, *Etymologisches Wörterbuch des Griechischen*, München. 1966.
- H. Frisk, *GEW* = H. Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch* I-III, Heidelberg 1973-1991.
- P. Chantraine, *DELG* = P. Chantraine, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots* I-IV. Paris 1968-1980.
- Brugmann K., *Griechische Grammatik*, München 1913.
- Ernout A. – Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire de la mots*, Paris 1967.
- Georgiev, *Lexique* = V. Georgiev, *Lexique des inscriptions creto-myceniennes*, Sofia 1955.
- Georgiev, *Suppl. I* = V. Georgiev, *Supplément au Lexique des inscriptions creto-myceniennes*, Sofia 1955/56.
- Georgiev, *Introduction* = V. Georgiev, *Introduction to the History of the Indo-European Languages*, Sofia 1981.
- Ilievski, P. Hr., A Note on the Suffix –s/s/os in the liner B Textes, Actes 2e International Colloquium on Aegean Prehistory, 1972, 99-103.
- Илиевски П. Хр., *Балканолошки лингвистички студии*, Скопје 1988.
- Ilievski, P. Hr., Some observation on the Mycenaean personal names of Greek origin. Actes IIe Congrès International des études du Sud-est Europeenes, 1978. 9-23.
- Илиевски П. Хр., *Животот на Микенците во нивните писмени сведоштва*, МАНУ Скопје 2000.
- Landau, *MGPn* = O. Landau, *Mykenisch-griechische Personennamen*, Göteborg, 1958.
- Lejeune M., *Phonétique historique du mycénien et du grec ancien*, Paris 1972.
- Meier-Brügger M., *Gr. Sprachwissenschaft* = Michael Meier-Brügger, *Griechische Sprachwissenschaft*, I-II, 1992.
- M. Meier-Brügger, *Indogermanische Sprachwissenschaft*, Berlin, Walter de Gruytee, 2000.
- MGVI* = J. Chadwick-L. Baumbach, The Mycenaean Greek Vocabulary, *Glotta* 41 (1963).
- MGVII* = L. Baumbach, The Mycenaean Greek Vocabulary, *Glotta* 49 (1971).
- Palmer, *Interpretation* = L. R. Palmer, *The Interpretation of Mycenaean Greek Texts*, Oxford 1963.

- Petruševski M. D., L'alternance vocalique *u* : *e* du dialecte mycénien de Pylos, *ŽA* 15 (1965), 148.
- Rix H., *Hist. Grammatik dGr.* = H. Rix, *Historische Grammatik des Griechischen, Laut und Formenlehre*, Darmstadt 1976.
- Ruijgh C. J., *Études* = C. J. Ruijgh, *Études sur la grammaire et le vocabulaire du grec mycénien*, Amsterdam 1971.
- SMEA* = *Studi Micenei ed Egeo Anatolici*, Roma.
- Ventris M.- J. Chadwick, *Documents in Mycenaean Greek*, Cambridge 1956, 2nd editin by J. Chadwick 1973.

Miodrag M. TODORVIĆ

INDO-EUROPEAN HYDRONYMIC BASES IN THE MYCENAEAN GREEK DIALECT

Summary

The following hydronymic bases are encountered in the Mycenaean Greek dialect known from the inscriptions on slabs and vases written in the Linear B script: **ab-* ‘water, river’, **H₂epo-* ‘water, flow’, **H₂ek^wo-* ‘water’ and **wed-* ‘wet place, water’ as the heritage of a general Indo-European language. The proposed etymology for the Greek hydronym ^ˆΑσωπός, that it derives from the Indo-European root **H₂epo-* ‘water, flow’, and based on the Mycenaean evidence from Knossos (KN) where it appears with a voiced labio-velar *-qi-* (= *-q^wi-*): *a-so-qi-jo* / *Āsōq^wios* /: Gr. ^ˆΑσώπιος (male personal name meaning ‘from the region of the Black River’) from the toponym ^ˆΑσωπός, must be revised and linked with the Indo-European root **H₂ek^wo-* ‘water, river’ from **āso-* **H₂k^wo-* < Indo-European. **ǵsgo-* **H₂ek^wo-*, meaning **ǵsgo-H₂ek^wo-* ‘Black River’. The author argues that the Mycenaean form *wi-du-ru-ta* / *Widurutas* /: Gr. ^ˆΙδρυτάς ~ ^ˆΙδρυτίης, is derived by means of a secondary dissimilation of the vocals *-u- u-* in *-u- ɪ-* from the Indo-European root **wedu-* ‘water, life’, (cf. *Widuro* / *Widuros* / ~ *Ἰδυρος*).

Key words: MYCENAEAN GREEK, HYDRONYMS, TOPONYMS, EPONYMS